

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 131/2020-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Vajdom, Hviezdoslavovo námestie 201, Námestovo, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 101/2015, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 101/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 101/2015 p r i k a z u j e k o n a ť vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 800 € (slovom tisícosemsto eur), ktoré jej j e Okresný súd Námestovo p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Námestovo j e p o v i n n ý nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Jána Vajdu, Hviezdoslavovo námestie 201, Námestovo, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. mája 2019 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 101/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľka je od 16. marca 2015 stranou sporu v procesnom postavení žalobcu v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 2 C 101/2015, predmetom ktorého je návrh na náhradu škody vo výške 24 000 € s príslušenstvom.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukazuje na skutočnosť, že okresný súd je v napadnutom konaní dlhodobo nečinný, predmetné konanie trvá už 4 roky a 2 mesiace, a to aj napriek tomu, že vec nie je ani právne a ani fakticky zložitá: *„V priebehu tohto konania som odporcu mojimi písomnými podaniami opakovane žiadala o nariadenie termínu pojednávania, o vykonanie dokazovania vo veci a o spojenie konaní, ale neúspešne.“* V priebehu napadnutého konania sa uskutočnilo iba jedno pojednávanie a napriek tomu, že od podania žaloby uplynuli viac ako štyri roky, ku dňu podania ústavnej sťažnosti neboli vypočítané ani strany sporu a ani vykonaný žiaden z dôkazov navrhovaných stranami sporu.

4. Vzhľadom na uvedený postup okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľka podaním z 10. septembra 2018 podala predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Predsedníčka okresného súdu reagovala na sťažnosť sťažovateľky listom sp. zn. 1 SprS 28/2018 z 13. septembra 2018, v ktorom konštatovala, že v napadnutom konaní boli zistené prieťahy, v nadväznosti na čo nariadila v napadnutom konaní dohľad v pravidelných trojmesačných lehotách pre účely zabezpečenia plynulosti napadnutého konania. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza: *«Výsledkom dohľadu predsedníčky odporcu v pravidelných trojmesačných lehotách nariadeného dňa 13.9.2018, ktorého cieľom bolo zabezpečiť plynulosť konania je skutočnosť, že do dnešného dňa sa vo veci neuskutočnilo žiadne pojednávanie a nebolo vykonané žiadne dokazovanie. Tento dohľad nemá teda žiadny reálny výsledok, keďže odvtedy už uplynulo 8 mesiacov. Za toto 8-mesačné obdobie sa vo veci sa okrem pridelovania spisu novým „zastupujúcim“ sudcom nič konkrétne neudialo. V tejto veci konali už 4 sudcovia odporcu: JUDr. Miroslav Jagnešák, JUDr. Milan Antal, JUDr. Zuzana Krivdová a JUDr. Martin Chlebo.»*

5. Podľa názoru sťažovateľky postupom okresného súdu v napadnutom konaní s poukazom na už uvedené skutočnosti dochádza k porušovaniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ktoré je zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy, a práva na prejednanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

6. S odkazom na prezentovanú argumentáciu sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 101/2015 porušené bolo.

Okresnému súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 101/2015 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

[REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 4.000,- EUR, ktoré je Okresný súd Námestovo povinný vyplatiť jej do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Námestovo je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 346,26 EUR na účet advokáta JUDr. Jána Vajdu...“

7. Sťažovateľka svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 4 000 € v zásadnom odôvodňuje takto: „Bez právoplatného rozhodnutia odporcu už 4 roky a 2 mesiace pretrváva stav mojej neistoty a stresu o tom, ako sa skončí toto súdne konanie, obava o ochranu mojich práv, stav psychického napätia a pocit sklamania z neprimeranej dĺžky konania. Primerané finančné zadostučinenie je určitou satisfakciou za tieto existujúce stavy u mojej osoby. Toto súdne konanie má pre mňa, sťažovateľku veľký význam, pretože ide o konanie o zaplatenie náhrady škody v sume 24.000,- EUR s prísl. Ide o existenčnú vec pre moju osobu...“

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie odporcu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľky

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 131/2020-19 zo 16. apríla 2020 ju podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

9. Po predchádzajúcej výzve ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu prípisom sp. zn. Spr 195/20 zo 14. mája 2020, ktorá v úvode vyjadrenia uviedla, že spis okresného súdu sp. zn. 2 C 101/2015 bol 22. novembra 2019 predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), kde sa nachádzal aj v čase vypracovania predmetného vyjadrenia, v dôsledku čoho sa nevedela vyjadriť k jednotlivým procesným úkonom okresného súdu v predmetnej veci. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení len stručne zhrnula jednotlivé procesné úkony, vykonanie ktorých vyplývalo z elektronického spisu, a to týmto spôsobom: „... žaloba bola súdu doručená dňa 16. 3. 2015. Konanie nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené, vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom zo dňa 2. 7. 2019. V konaní došlo trikrát k zmene zákonného (zastupujúceho) sudcu. V období od 21. 9. 2015 do 24. 6. 2016 bola vec pridelená na konanie zastupujúcemu sudcovi z dôvodu dlhodobej PN zákonného sudcu. V súlade s Dodatkom č. 6 k Rozvrhu práce na rok 2018 bola vec dňa 1. 10. 2018 pridelená na konanie a rozhodnutie do senátu 11C JUDr. Zuzany Krivdovej z dôvodu prerušenia výkonu funkcie zákonného sudcu. V súlade s Dodatkom č. 4 k Rozvrhu práce Okresného súdu Námestovo na rok 2019 bola vec dňom 2. 4. 2019 pridelená na konanie a rozhodnutie zastupujúcemu sudcovi JUDr. Martinovi Chlebovi z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na materskú dovolenku. Zastupujúci sudca po naštudovaní veci nariadil pojednávanie na deň 4. 6. 2019, ktoré bolo odročené na 2. 7. 2019 za účelom vyhlásenia rozhodnutia vo veci. Na pojednávaní dňa 2. 7. 2019 bol vo veci vyhlásený rozsudok, proti ktorému bolo podané odvolanie zo strany žalobkyne a po vykonaní procesných úkonov bol spis dňa 22. 11. 2019 predložený Krajskému súdu v Žiline za účelom rozhodnutia o podanom odvolaní voči rozsudku, kde sa spis doposiaľ nachádza.“

10. Vyjadrenie zákonnej sudkyne okresného súdu ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľke. Sťažovateľka k vyjadreniu zákonnej sudkyne nezaujala písomné stanovisko.

11. Okresný súd vo svojom vyjadrení zo 14. mája 2020 oznámil ústavnému súdu, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom.

11.1 Ústavný súd vyzval sťažovateľku, aby ústavnému súdu oznámila, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, v súvislosti s čím ju poučil, že v prípade, že v stanovenej lehote nebude ústavnému súdu doručené stanovisko k možnosti upustenia od verejného ústneho pojednávania, ústavný súd bude s poukazom na § 157 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde predpokladať, že sťažovateľka nemá námietky proti takému postupu ústavného súdu. V danom prípade sťažovateľka na výzvu ústavného súdu, aby mu oznámila, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, nereagovala.

12. Na podklade uvedeného ústavný súd so súhlasom okresného súdu podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde a v prípade sťažovateľky v súlade s § 157 ods. 2 CSP v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia procesných úkonov v napadnutom konaní

13. V záujme objektívneho posúdenia skutočností uvádzaných sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti si ústavný súd od okresného súdu vyžiadal súdny spis vedený v napadnutom konaní a z vyžiadaného spisového materiálu zistil nasledujúci priebeh napadnutého konania:

- 16. marca 2015 – okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na začatie konania,
- 19. marca 2015 – okresný súd vyzval sťažovateľku na predloženie dokladov uvedených v návrhu na začatie konania,
- 30. marca 2015 – okresnému súdu zo strany sťažovateľky doručené vyžiadané doklady,
- 14. apríla 2015 – okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku,
- 24. apríla 2015 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (bez vyplneného a podpísaného tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania),

- 28. mája 2015 – okresný súd vyzval sťažovateľku na predloženie vyplneného a podpísaného tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania,
- 11. júna 2015 – okresnému súdu doručené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania,
- 22. júla 2015 – uznesenie, ktorým okresný súd nepriznal sťažovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov,
- 14. augusta 2015 – sťažovateľka podala odvolanie proti uzneseniu z 22. júla 2015,
- 22. septembra 2015 – spis predložený krajskému súdu,
- 28. septembra 2015 – krajský súd uznesením zrušil uznesenie okresného súdu z 22. júla 2015 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (dôvod zrušenia – nepreskúmateľné rozhodnutie pre nedostatok odôvodnenia)
- 19. októbra 2015 – spis predložený okresnému súdu,
- 2. novembra 2015 – okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vykonanie dokazovania,
- 18. novembra 2015 – okresnému súdu doručené listinné dôkazy,
- 11. februára 2016 – uznesenie okresného súdu, ktorým bolo sťažovateľke priznané oslobodenie od súdnych poplatkov,
- 29. januára 2016 – okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vykonanie dokazovania,
- 22. júna 2016 – okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vykonanie dokazovania,
- 23. júna 2016 – okresnému súdu doručené oznámenie sťažovateľky o tom, že trvá na vykonaní ňou navrhovaných dôkazov,
- 2. augusta 2016 – okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe,
- 12. augusta 2016 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,
- 22. augusta 2016 – okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vykonanie dokazovania,
- 31. augusta 2016 – okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaného k žalobe,
- 2. septembra 2016 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky na spojenie vecí vedených na okresnom súde pod sp. zn. 2 C 101/2015 a sp. zn. 7 C 5/2015,

- 19.septembra 2016 – okresnému súdu doručená žiadosť žalovaného o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (spolu s vyplneným a podpísaným tlačivom pre dokladovanie pomerov účastníka konania),

- 30. septembra 2016 – okresný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalovaného k žalobe,

- 5. októbra 2016 – okresnému súdu opätovne doručená žiadosť sťažovateľky na spojenie vecí vedených na okresnom súde pod sp. zn. 2 C 101/2015 a sp. zn. 7 C 5/2015,

- 10. novembra 2016 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 26. januára 2017 – okresnému súdu opätovne doručená žiadosť sťažovateľky na spojenie vecí vedených na okresnom súde pod sp. zn. 2 C 101/2015 a sp. zn. 7 C 5/2015 spolu so žiadosťou o nariadenie termínu pojednávania,

- 16. februára 2017 – okresnému súdu opätovne doručená žiadosť sťažovateľky na spojenie vecí vedených na okresnom súde pod sp. zn. 2 C 101/2015 a sp. zn. 7 C 5/2015,

- 20. marca 2017 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 5. mája 2017 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 26. júna 2017 – okresný súd uznesením nepriznal žalovanému oslobodenie od platenia súdnych poplatkov,

- 29. júna 2017 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 12. septembra 2017 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania

- 23. októbra 2017 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 27. november 2017,

- 27. novembra 2017 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na 24. január 2018,

- 27. novembra 2017 – okresnému súdu doručené listinné dôkazy zo strany žalovaného, na predloženie ktorých bol vyzvaný na pojednávaní 27. novembra 2017,

- 17. januára 2018 – okresnému súdu doručené oznámenie sťažovateľky o tom, že trvá na vykonaní ňou navrhovaných dôkazov,

- 17. januára 2018 – okresnému súdu doručené oznámenie žalovaného o tom, že listinné dôkazy, ktoré súdu doručil 27. novembra 2017, elektronicky zaslal aj sťažovateľke,

- 18. januára 2018 – okresný súd zrušil termín pojednávania nariadený na 24. január 2018 z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu,

- 18. januára 2018 – okresný súd zaslal sťažovateľke listinné dôkazy, ktoré boli okresnému súdu doručené 27. novembra 2017 žalovaným,

- 2. februára 2018 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 9. marca 2018 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 23. mája 2018 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 18. jún 2018,

- 13. júna 2018 – okresný súd zrušil termín pojednávania nariadený na 18. jún 2018 z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu,

- 15. júna 2018 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 30. apríla 2019 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 4. jún 2019,

- 3. mája 2019 – okresný súd si vyžiadal od Okresného súdu Dolný Kubín listinné dôkazy,

- 13. mája 2019 – okresnému súdu doručené vyžiadané listiny od Okresného súdu Dolný Kubín,

- 28. mája 2019 – okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vykonanie dokazovania,

- 29. mája 2019 – okresný súd predvolal svedkov na pojednávanie (predvolanie sa nepodarilo včas doručiť),

- 31. mája 2019 – ústavnému súdu doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky,

- 4. júna 2019 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na účely vyhlásenia rozsudku na 2. júl 2019,

- 28. júna 2019 – okresnému súdu doručené stanovisko sťažovateľky,

- 2. júla 2019 – pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol,

- 18. júla 2019 – okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky,
- 6. augusta 2019 – okresný súd zaslal žalovanému na vyjadrenie odvolanie sťažovateľky proti rozsudku,
- 9. septembra 2019 – okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaného k odvolaniu sťažovateľky,
- 12. septembra 2019 – okresný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalovaného k jej odvolaniu,
- 8. októbra 2019 – okresnému súdu doručené stanovisko sťažovateľky k vyjadreniu žalovaného,
- 15. októbra 2019 – okresný súd zaslal žalovanému stanovisko sťažovateľky k jeho vyjadreniu,
- 26. novembra 2019 – spis predložený krajskému súdu pre účely rozhodnutia o podanom odvolaní.

14. Ústavný súd konštatuje, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu (31. mája 2019, pozn.) napadnuté konanie trvalo takmer 4 roky a 3 mesiace a nebolo právoplatne skončené. Ústavný súd zdôrazňuje, že napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené ani ku dňu prerokovania prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľky (napadnuté konanie k tomuto dňu na okresnom súde trvalo 4 roky a 8 mesiacov).

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

15. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Sťažovateľka sa v posudzovanej veci domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 194/2019).

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

19. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“).

21. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie mohlo odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa museli oznámiť.

22. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Pričom v zmysle § 5 SSP sa týmto základným princípom civilného sporového konania spravuje aj konanie pred správny súdom. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 155/2018) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie strán súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02,

IV. ÚS 187/07, I. ÚS 194/2019). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

24. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd uvádza, že predmetom konania je rozhodovanie o návrhu na náhradu škody. Z právneho hľadiska predmetnú vec možno považovať za bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, a preto vec sťažovateľky ústavný súd nepovažuje z právneho hľadiska za zložitú.

25. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadne také okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľky ako strany sporu v napadnutom konaní, čo vylučuje možnosť konštatovania zodpovednosti sťažovateľky za zistené zbytočné prietahy posudzovaného konania. Práve naopak, ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu zistil, že sťažovateľka v priebehu napadnutého konania opakovane žiadala okresný súd o nariadenie termínu pojednávania, teda o to, aby okresný súd vo veci konal, avšak neúspešne (pozri bod 13 odôvodnenia).

26. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

27. Postup okresného súdu ako tretie kritérium pri posúdení porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy vo forme nečinnosti, ako aj neefektívnej aktivity okresného súdu. Vychádzal pritom z obsahu ústavnej sťažnosti a vlastných zistení z vyžiadaného súdneho spisu.

28. V okolnostiach daného prípadu ústavný súd za obdobie nečinnosti okresného súdu považuje obdobia:

- v rozsahu 4 mesiacov – v čase od 19. októbra 2015, keď bol okresnému súdu predložený spis zo strany krajského súdu po tom, čo krajský súd zrušil uznesenie okresného súdu z 22. júla 2015, ktorým okresný súd nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov, až do 11. februára 2016, keď okresný súd uznesením rozhodol, že sťažovateľke priznáva oslobodenie od súdnych poplatkov,

- v rozsahu 6 mesiacov – v čase od 11. februára 2016, keď okresný súd uznesením rozhodol, že sťažovateľke priznáva oslobodenie od súdnych poplatkov, až do 2. augusta 2016, keď okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe,

- v rozsahu 9 mesiacov – v čase od 30. septembra 2016, keď okresný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalovaného k žalobe, až do 26. júna 2017, keď okresný súd uznesením nepriznal žalovanému oslobodenie od platenia súdnych poplatkov,

- v rozsahu 5 mesiacov – v čase od 27. novembra 2018, keď sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, až do 30. apríla 2019, keď okresný súd nariadil termín pojednávania na 4. jún 2019 (v uvedenom období okresný súd dvakrát zrušil nariadený termín pojednávania z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu),

28.1 V priebehu už uvedených období, ktoré v súhrne predstavujú 24 mesiacov, okresný súd účelne nevykonal žiaden procesný úkon, ktorý by smeroval k prerokovaniu a rozhodnutiu veci, pričom zo súdneho spisu, ako aj z vyjadrenia okresného súdu nevyplýva žiaden relevantný dôvod, ktorý by uvedenú nečinnosť okresného súdu hoci len sčasti odôvodňoval.

29. Ústavný súd musel ako negatívny vyhodnotiť aj dopad procesného rozhodnutia okresného súdu, ktorým nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdneho poplatku na základné právo sťažovateľky zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy a právo zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedené uznesenie okresného súdu z 22. júna 2015 bolo zrušené uznesením krajského súdu, pričom dôvod jeho zrušenia spočíval v jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok odôvodnenia. V súvislosti s uvedeným ústavný súd zdôrazňuje, že v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o ochrane základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nemôže pričítat' na ťarchu súdu prvej inštancie zrušenie jeho

rozhodnutia a vrátenie veci odvolacím súdom na ďalšie konanie, ak je takýto výrok odvolacieho rozhodnutia iba výsledkom odlišného právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Odlišná situácia však nastáva, ak zrušenie rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie je dôsledkom vážnych procesných pochybení súdu prvej inštancie. Predĺženie konania z takéhoto pochybenia okresného súdu, ako tomu bolo aj v danom prípade (3 mesiace, pozn.), ide na vrub práve okresnému súdu.

29.1 V prípade uvedenej neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní ide síce o relatívne krátke obdobie, avšak spolu s existenciou opakovanej nečinnosti zo strany okresného súdu umožňuje ústavnému súdu dospieť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv.

30. V závere ústavný súd konštatuje, že napriek zjavnej snahe okresného súdu po tom, čo bola vec pridelená na konanie a rozhodovanie zákonnému sudcovi JUDr. Martinovi Chlebovi (apríl 2019, pozri body 9 a 13 odôvodnenia), postupovať v napadnutom konaní plynulo je potrebné hodnotiť postup okresného súdu v napadnutom konaní, v ktorom bol v priebehu 27 mesiacov z 56 mesiacov neefektívny a nečinný, ako postup, ktorým boli v napadnutom konaní spôsobené zbytočné priesťahy, čo v konečnom dôsledku uznal aj sám okresný súd vo svojom vyjadrení z 13. septembra 2018 (pozri bod 4 odôvodnenia).

VI.

Záver

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

31. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priesťahom – neefektívnym postupom a nečinnosťou, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

32. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie nie je ku dňu predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené a ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu, bolo namieste využiť právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a prikázať okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov.

K bodom 3 a 5 výrokovej časti nálezu

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

34. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

35. Sťažovateľka sa v danom prípade domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € z dôvodov uvedených v časti I tohto nálezu.

36. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

37. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci – predovšetkým predmet konania a v tomto náleze vymedzenú celkovú dĺžku konania na okresnom súde (4 roky a 8 mesiacov), ako aj dĺžku zbytočných priet'ahov spôsobených neefektívnym a nečinným postupom okresného súdu (2 roky), ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 800 €. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu s'ťažovateľky na priznanie finančného zadost'učinenia nevyhovel (v časti o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 2 200 €).

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

38. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

40. S'ťažovateľka si uplatnila nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním. S'ťažovateľka uplatnený nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom vyčíslila na sumu 346,26 €.

41. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2019 v sume 163,33 € (1/6

výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2019 v sume 9,80 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd tak priznal sťažovateľke náhradu trov konania vo výške 346,26 € (raz prevzatie a príprava – 163,33 €; raz podanie ústavnej sťažnosti –163,33 €; dvakrát režijný paušál za rok 2019 – 9,80 €, t. j. 19,60 €).

42. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VII.

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu